Eiropas Savienības
Oficiālais Vēstnesis

LV
L sērija

2024/2121

6.8.2024.

Deklarācija par juridiskajām sekām, kas izriet no Tiesas sprieduma lietā *Komstroy*, un kopīgo izpratni par to, ka Enerģētikas hartas nolīguma 26. pants nav piemērojams kā pamats ES iekšējiem šķīrējtiesu procesiem,

KO SNIEGUŠI DALĪBVALSTU VALDĪBU UN EIROPAS SAVIENĪBAS PĀRSTĀVJI 2024. GADA 26. JŪNIJĀ

PATUROT PRĀTĀ 1994. gada 17. decembrī Lisabonā parakstīto Enerģētikas hartas nolīgumu (OV L 380, 31.12.1994., 24. lpp.), kurš Eiropas Kopienu vārdā apstiprināts ar Padomes un Komisijas 1997. gada 23. septembra Lēmumu 98/181/EK, EOTK, Euratom (OV L 69, 9.3.1998., 1. lpp.) un kurā laiku pa laikam var tikt izdarīti grozījumi (Enerģētikas hartas nolīgums),

PATUROT prātā starptautisko paražu tiesību normas, kas kodificētas Vīnes Konvencijā par starptautisko līgumu tiesībām (VKLT),

ŅEMOT VĒRĀ, ka reģionālas ekonomiskās integrācijas organizācijas locekļi Enerģētikas hartas nolīguma 1. panta 3. punkta nozīmē ar šo pauž kopīgu izpratni par līguma interpretāciju un piemērošanu savās savstarpējās attiecībās,

ATGĀDINOT, ka izstāšanās no Enerģētikas hartas nolīguma neietekmē tās puses locekļa statusu reģionālajā ekonomiskās integrācijas organizācijā, kura ir parakstījusi šo deklarāciju un izstājusies no nolīguma, kā arī neizslēdz interesi paust kopīgu izpratni par minētā nolīguma interpretāciju un piemērošanu tik ilgi, kamēr šo nolīgumu var uzskatīt par tādu, kas rada juridiskas sekas attiecībā uz minēto locekli un jo īpaši attiecībā uz Enerģētikas hartas nolīguma 47. panta 3. punktu,

PATUROT PRĀTĀ Līgumu par Eiropas Savienību (LES), Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD), Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgumu (*Euratom* līgums) un Eiropas Savienības un *Euratom* tiesību aktu vispārējos principus,

ŅEMOT VĒRĀ, ka atsauces uz Eiropas Savienību šajā deklarācijā jāsaprot arī kā atsauces uz tās priekšteci, Eiropas Ekonomikas kopienu un pēc tam Eiropas Kopienu, līdz brīdim, kad to aizstāja Eiropas Savienība,

ATGĀDINOT, ka saskaņā ar Starptautiskās Justīcijas Pastāvīgās palātas judikatūru (*Question of Jaworzina* (*Polish-Czechoslovakian Frontier*), konsultatīvais atzinums, [1923] *PCIJ* sērija B Nr. 8, 37) un Starptautiskās Tiesas judikatūru (*Reservations on the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*, konsultatīvais atzinums, [1951] *I.C.J. Reports*, 15., 20. punkts) tiesības sniegt tiesību normas autoritatīvu interpretāciju ir starptautiska nolīguma pusēm saistībā ar minēto nolīgumu,

ATGĀDINOT, ka Eiropas Savienības dalībvalstis minētās tiesības sniegt Savienības un *Euratom* tiesību aktu autoritatīvu interpretāciju ir nodevušas Eiropas Savienības Tiesai (EST), kā to skaidrojusi EST 2006. gada 30. maija spriedumā lietā Komisija/Īrija (*Mox Plant*), C-459/03 (ECLI:EU:C:2006:345, 129.–137. punkts), kurā tā nosprieda, ka ekskluzīvā kompetence interpretēt un piemērot Savienības un *Euratom* tiesību aktus arī attiecas uz tādu starptautisku nolīgumu interpretāciju un piemērošanu, kuros Eiropas Savienība, *Euratom* un dalībvalstis ir līgumslēdzējas puses, attiecībās starp divām dalībvalstīm vai Eiropas Savienību vai *Euratom* un dalībvalsti,

ATGĀDINOT, ka saskaņā ar LESD 344. pantu un *Euratom* 193. pantu, risinot strīdus, kas saistīti ar LES, LESD un *Euratom* līguma interpretāciju vai piemērošanu, Eiropas Savienības dalībvalstis nav tiesīgas izmantot citas strīdu izšķiršanas metodes, izņemot tās, ko paredz Līgumi,

ATGĀDINOT, ka 2018. gada 6. marta spriedumā lietā *Achmea*, C-284/16 (ECLI:EU:C:2018:158), EST nosprieda, ka LESD 267. un 344. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda starp dalībvalstīm noslēgtā starptautiskā nolīgumā ietverta tiesību norma, atbilstoši kurai ieguldītājs no vienas no šīm dalībvalstīm strīda gadījumā par ieguldījumiem otrā dalībvalstī var pret šo pēdējo dalībvalsti uzsākt tiesvedību šķīrējtiesā, kuras kompetencei šī dalībvalsts ir apņēmusies piekrist,

ATGĀDINOT par konsekventi un atkārtoti pausto Eiropas Savienības nostāju, ka Enerģētikas hartas nolīgumu nebija paredzēts piemērot ES iekšējās attiecībās un ka Eiropas Savienībai, *Euratom* un to dalībvalstīm nebija un nevarēja būt nodoms par to, ka Enerģētikas hartas nolīgums radītu jebkādas saistības to starpā, jo tas tika apspriests kā Eiropas Savienības ārējās enerģētikas politikas instruments ar mērķi izveidot regulējumu sadarbībai enerģētikas jomā ar trešām valstīm, savukārt Savienības iekšējā enerģētikas politika ir sīki izstrādāta noteikumu sistēma, kas paredzēta, lai izveidotu iekšējo tirgu enerģētikas jomā, un reglamentē vienīgi attiecības starp dalībvalstīm,

ATGĀDINOT, ka 2021. gada 2. septembra spriedumā lietā *Komstroy*, C-741/19 (ECLI:EU:C:2021:655, 66. punkts), (spriedums lietā *Komstroy*), kas apstiprināts Atzinumā 1/20 (ECLI:EU:C:2022:485, 47. punkts), EST nosprieda, ka Enerģētikas hartas nolīguma 26. panta 2. punkta c) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nav piemērojams strīdiem starp dalībvalsti un citas dalībvalsts ieguldītāju par pēdējā minētā veiktu ieguldījumu pirmajā minētajā dalībvalstī,

ATGĀDINOT, ka Enerģētikas hartas nolīguma interpretācija spriedumā lietā *Komstroy* kā kompetentās tiesas veikta interpretācija, kas atspoguļo starptautisko publisko tiesību vispārējo principu, ir piemērojama no brīža, kad Eiropas Savienība, *Euratom* un to dalībvalstis ir apstiprinājušas Enerģētikas hartas nolīgumu,

ŅEMOT VĒRĀ, ka LESD 267. un 344. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie izslēdz tādu Enerģētikas hartas nolīguma 26. panta interpretāciju, kas ļauj šķīrējtiesā izšķirt strīdus starp vienas Eiropas Savienības dalībvalsts ieguldītāju, no vienas puses, un otru Eiropas Savienības dalībvalsti, Eiropas Savienību vai *Euratom*, no otras puses (ES iekšējie šķīrējtiesu procesi), un

ŅEMOT VĒRĀ, ka jebkurā gadījumā, ja strīdus nevar atrisināt izlīguma ceļā, puse saskaņā ar valsts tiesību aktiem vienmēr var iesniegt izskatīšanai kompetentajās tiesās vai administratīvajās tiesās strīdus starp dalībvalsti (vai attiecīgā gadījumā Eiropas Savienību vai *Euratom*) un citas dalībvalsts ieguldītāju, kā to garantē vispārējie tiesību principi un pamattiesību ievērošana, kas cita starpā nostiprināta Eiropas Savienības Pamattiesību hartā,

KOPĪGI PAUŽOT vienotu izpratni, kas izteikta šajā deklarācijā, ka līdz ar to tāda klauzula kā Enerģētikas hartas nolīguma 26. pants iepriekš nevarēja kalpot un tagad vai nākotnē nevar kalpot par juridisko pamatu šķīrējtiesu procesiem, ko ierosinājis vienas dalībvalsts ieguldītājs attiecībā uz ieguldījumiem otrā dalībvalstī,

ATKĀRTOTI UZSVEROT Deklarāciju Nr. 17, kas pievienota Lisabonas līgumu pieņēmušās Starpvaldību konferences Nobeiguma aktam, kurā atgādināts, ka Līgumiem un tiesību aktiem, ko Savienība ir pieņēmusi, pamatojoties uz Līgumiem, ir augstāks spēks nekā dalībvalstu tiesību aktiem un ka princips par tiesību aktu augstāku spēku ir kolīziju norma to savstarpējās attiecībās,

ATGĀDINOT, ka līdz ar to, lai atrisinātu jebkādu normu konfliktu, starptautisku nolīgumu, ko Eiropas Savienības dalībvalstis noslēgušas saskaņā ar starptautiskajām tiesībām, var piemērot ES iekšējās attiecībās tikai tiktāl, ciktāl tā noteikumi ir saderīgi ar ES Līgumiem,

ŅEMOT VĒRĀ, ka, tā kā Enerģētikas hartas nolīguma 26. pants nav piemērojams kā juridiskais pamats ES iekšējiem šķīrējtiesu procesiem, arī Enerģētikas hartas nolīguma 47. panta 3. punktu nevar attiecināt un nebija paredzēts arī attiecināt uz šādiem procesiem,

ŅEMOT VĒRĀ, ka, tā kā Enerģētikas hartas nolīguma 26. pants nav piemērojams kā juridiskais pamats ES iekšējiem šķīrējtiesu procesiem, gadījumā, ja notiek ES iekšējais šķīrējtiesas process, šīs deklarācijas parakstītājiem, uz kuriem attiecas minētais process, neatkarīgi no tā, vai tie ir atbildētāja vai ieguldītāja izcelsmes valsts, būtu savstarpēji jāsadarbojas, lai nodrošinātu, ka attiecīgā šķīrējtiesa tiek informēta par šīs deklarācijas pastāvēšanu, ļaujot attiecīgi secināt, ka šķīrējtiesai nav jurisdikcijas,

ŅEMOT VĒRĀ arī to, ka nevajadzētu reģistrēt jaunus ES iekšējos šķīrējtiesu procesus, un

ATZĪSTOT, ka gadījumos, kad tomēr tiek sniegts šķīrējtiesas paziņojums, parakstītājiem, uz kuriem attiecas minētie procesi, neatkarīgi no tā, vai tie ir atbildētāja vai ieguldītāja izcelsmes valsts, būtu savstarpēji jāsadarbojas, lai nodrošinātu, ka attiecīgā šķīrējtiesa tiek informēta par šīs deklarācijas pastāvēšanu, ļaujot attiecīgi secināt, ka Enerģētikas hartas nolīguma 26. pants nevar kalpot par juridisko pamatu šādiem procesiem,

ŅEMOT VĒRĀ, ka tomēr nebūtu jāapstrīd tādi izlīgumi un šķīrējtiesas nolēmumi ES iekšējās ieguldījumu šķīrējtiesu lietās, kurus vairs nevar anulēt vai atcelt un kuri ir brīvprātīgi ievēroti vai galīgi izpildīti,

PAUŽOT NOŽĒLU par to, ka šķīrējtiesas ES iekšējos šķīrējtiesu procesos, kuri uzsākti, atsaucoties uz Enerģētikas hartas nolīguma 26. pantu, jau ir pieņēmušas, turpina pieņemt un joprojām varētu pieņemt šķīrējtiesas nolēmumus, kas ir pretrunā Eiropas Savienības un *Euratom* noteikumiem, tostarp, kā norādīts EST interpretācijās,

PAUŽOT NOŽĒLU arī par to, ka šādi šķīrējtiesas nolēmumi tiek pakļauti izpildes procedūrām, tostarp trešās valstīs, ka ES iekšējos šķīrējtiesu procesos, kuri it kā ir balstīti uz Enerģētikas hartas nolīguma 26. pantu, šķīrējtiesas neatsakās no kompetences un jurisdikcijas un ka šķīrējtiesas iestādes turpina reģistrēt jaunus šķīrējtiesu procesus un nenoraida tos kā acīmredzami nepieņemamus, jo nav piekrišanas, lai vērstos šķīrējtiesā,

ŅEMOT VĒRĀ, ka tādēļ ir skaidri un nepārprotami jāatgādina Eiropas Savienības un tās dalībvalstu konsekventā nostāja ar instrumentu, kurā atkārtoti apstiprināta to kopīgā izpratne par Enerģētikas hartas nolīguma interpretāciju un piemērošanu, kā to interpretējusi EST, ciktāl tas attiecas uz ES iekšējiem šķīrējtiesu procesiem,

ŅEMOT VĒRĀ, ka saskaņā ar Starptautiskās Tiesas 1970. gada 5. februāra spriedumu lietā *Barcelona Traction, Light and Power Company Limited* (Beļģija/Spānija) (*ICJ Reports*, 1970, 3. lpp., 33. un 35. punkts) un kā Tiesa paskaidroja spriedumā lietā *Komstroy*, daži Enerģētikas hartas nolīguma noteikumi ir paredzēti divpusējo attiecību reglamentēšanai,

ŅEMOT VĒRĀ, ka jebkurš šāds instruments tādēļ attiecas tikai uz divpusējām attiecībām starp attiecīgi Eiropas Savienību, *Euratom* un to dalībvalstīm un līdz ar to uz ieguldītājiem no minētajām Enerģētikas hartas nolīguma līgumslēdzējām pusēm un ka tādējādi šī deklarācija skar tikai tās puses, uz kurām attiecas Eiropas Savienības kā reģionālas ekonomiskās integrācijas organizācijas noteikumi Enerģētikas hartas nolīguma 1. panta 3. punkta nozīmē, un neietekmē to, ka citas Enerģētikas hartas nolīguma puses izmanto savas tiesības saskaņā ar minēto nolīgumu vai pilda savas saistības,

ATGĀDINOT, ka Eiropas Savienība un *Euratom* un to dalībvalstis ir informējušas pārējās Enerģētikas hartas nolīguma līgumslēdzējas puses par nodomu noslēgt nolīgumu par Enerģētikas hartas nolīguma interpretāciju un piemērošanu,

ŅEMOT VĒRĀ, ka Eiropas Savienība, *Euratom* un to dalībvalstis tādā veidā un saskaņā ar to juridiskajām saistībām, kas izriet no ES un *Euratom* tiesību aktiem, bet neskarot to tiesības iesniegt tādas prasības, kuras tās uzskata par atbilstošām attiecībā uz izmaksām, kas tām kā atbildētājām radušās saistībā ar ES iekšējiem šķīrējtiesu procesiem, tādējādi nodrošina sprieduma lietā *Komstroy* pilnīgu un efektīvu ievērošanu, spēkā esošo nolēmumu neizpildāmību, šķīrējtiesu pienākumu nekavējoties izbeigt visus vēl nepabeigtos ES iekšējos šķīrējtiesu procesus, šķīrējtiesas iestāžu pienākumu nereģistrēt nevienu turpmāku ES iekšējo šķīrējtiesas procesu saskaņā ar to attiecīgajām pilnvarām, kuras noteiktas Konvencijas par ieguldījumu strīdu izšķiršanu starp valstīm un citu valstu pilsoņiem (*ICSID* konvencija) 36. panta 3. punktā un Stokholmas Tirdzniecības palātas Šķīrējtiesas institūta (*SCC*) šķīrējtiesas noteikumu 12. pantā, un šķīrējtiesu pienākumu paziņot, ka nevienam ES iekšējam šķīrējtiesas procesam nav juridiskā pamata,

SAPROTOT, ka šī deklarācija attiecas uz ieguldītāja un valsts šķīrējtiesas procesiem, kuros Eiropas Savienība vai tās dalībvalstis ir puses ES iekšējos strīdos, pamatojoties uz Enerģētikas hartas nolīguma 26. pantu, saskaņā ar jebkuru šķīrējtiesas konvenciju vai noteikumu kopumu, tostarp *ICSID* konvenciju un *ICSID* šķīrējtiesas noteikumiem, *SCC* šķīrējtiesas noteikumiem, Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautisko tirdzniecības tiesību komisijas (*UNCITRAL*) šķīrējtiesas noteikumiem un *ad hoc* šķīrējtiesu,

ŅEMOT VĒRĀ, ka papildus šai deklarācijai tās parakstītāji ir iecerējuši formalizēt savu kopīgo izpratni, savstarpēji noslēdzot plurilaterālu līgumu, kura tekstu ir apsprieduši un parafējuši šīs deklarācijas parakstītāji kā norādi uz to, ka teksts ir stabils, un darīt visu iespējamo, lai savlaicīgi deponētu savus minētā līguma ratifikācijas, apstiprināšanas vai pieņemšanas instrumentus,

PATUROT PRĀTĀ, ka šīs deklarācijas noteikumi neskar Eiropas Komisijas vai jebkuras dalībvalsts iespēju celt prasību EST, pamatojoties uz LESD 258., 259. un 260. pantu,

ŅEMOT VĒRĀ IEPRIEKŠ MINĒTO, EIROPAS SAVIENĪBA UN TĀS DALĪBVALSTIS ("PARAKSTĪTĀJI")

PAZIŅO, KA TIEM IR KOPĪGA IZPRATNE PAR TO, KA ENERĢĒTIKAS HARTAS NOLĪGUMA 26. PANTS NAV PIEMĒROJAMS KĀ PAMATS ES IEKŠĒJIEM ŠĶĪRĒJTIESU PROCESIEM

1. **Ar šo parakstītāji lielākai noteiktībai atkārtoti apstiprina, ka tiem ir kopīga izpratne par Enerģētikas hartas nolīguma interpretāciju un piemērošanu, saskaņā ar kuru minētā nolīguma 26. pants nevar un nekad nevarēja kalpot par juridisko pamatu ES iekšējiem šķīrējtiesu procesiem.**

   Minētās kopīgās izpratnes pamatā ir šādi Savienības tiesību elementi:

   i) **Eiropas Savienības Tiesas interpretācija, saskaņā ar kuru Enerģētikas hartas nolīguma 26. pantu nepiemēro un nekad nedrīkstēja piemērot kā pamatu ES iekšējiem šķīrējtiesu procesiem; un**

   ii) **Savienības tiesību aktu augstāks spēks, kas atgādināts Deklarācijā Nr. 17, kura pievienota Lisabonas līgumu pieņēmušās Starpvaldību konferences Nobeiguma aktam, kā starptautisko tiesību norma, kas reglamentē normu konfliktu to savstarpējās attiecībās, kā rezultātā Enerģētikas hartas nolīguma 26. pantu nekādā ziņā nepiemēro un nevarēja piemērot kā pamatu ES iekšējiem šķīrējtiesu procesiem.**

2. **Parakstītāji lielākai noteiktībai atkārtoti apstiprina, ka tiem ir kopīga izpratne par to, ka, tā kā ES iekšējiem šķīrējtiesu procesiem, pamatojoties uz Enerģētikas hartas nolīguma 26. pantu, nav juridiskā pamata, Enerģētikas hartas nolīguma 47. panta 3. punktu nevar arī attiecināt un nevarēja arī attiecināt uz šādiem procesiem. Attiecīgi šajā ziņā Enerģētikas hartas nolīguma 47. panta 3. punkts nevar radīt tiesiskas sekas ES iekšējās attiecībās, ja parakstītājs ir izstājies no Enerģētikas hartas nolīguma pirms šīs deklarācijas noslēgšanas, un tas neradīs nekādas tiesiskas sekas ES iekšējās attiecībās, ja parakstītājs vēlāk izstājas no Enerģētikas hartas nolīguma.**

3. **Lielākai noteiktībai parakstītāji deklarē, ka, saskaņā ar 1. un 2. punktā izklāstīto kopīgo izpratni un neskarot to, Enerģētikas hartas nolīguma 26. pantu nepiemēro kā pamatu ES iekšējiem šķīrējtiesu procesiem un ka šajā ziņā Enerģētikas hartas nolīguma 47. panta 3. punkts neradīs juridiskas sekas ES iekšējās attiecībās.**

4. **Šā panta 1.–3. punkts neskar citu Enerģētikas hartas nolīguma noteikumu interpretāciju un piemērošanu, ciktāl tie attiecas uz ES iekšējām attiecībām.**

Sagatavota Briselē vienā oriģināleksemplārā angļu, bulgāru, čehu, dāņu, franču, grieķu, holandiešu, horvātu, igauņu, īru, itāļu, latviešu, lietuviešu, maltiešu, poļu, portugāļu, rumāņu, slovāku, slovēņu, somu, spāņu, ungāru, vācu un zviedru valodā.

2024. gada 26. jūnijā